

בענין שבין: ח"כ אקוניס ואח'

המבקשים

- נגד -

ח"כ חנין זועבי ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד חסן ג'בארין ואו סאוסן זהר ואו ארנה כהן
ואו סוהאד בשארה ואו פאטמה אלעגיו ואו רימא איוב ואו
אראם מחאמיד ואו נדים שחאדה ואו גילאל דקואר
מעדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל
ת"ד 8921 חיפה 310903, טל' 04-9501610; פקס: 04-9503140

המשיבה

כתב תשובה

ח"כ חנין זועבי מתכבדת בזה להגיש את תשובתה לבקשה אשר הוגשה ע"י ח"כ אקוניס ומפלגת הליכוד (להלן: "בקשת ח"כ אקוניס") לוועדת הבחירות המרכזית בענין מניעתה מלהתמודד לבחירות לכנסת ה-19.

המסגרת הנורמטיבית

1. בית המשפט העליון קבע בשורה של פסקי דין, כי הזכות לבחור ולהיבחר הינה זכות חוקתית ממדרגה ראשונה וכי פגיעה בזכות זו תעשה אך ורק במקרים קיצוניים ביותר.
ראו למשל: ע"ב 1/88 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות לכנסת ה-12, פ"ד מב(4) 177 (1988) (להלן: "עניין כהנא").
2. בקשת ח"כ אקוניס מתייחסת לשתי עילות פסילה לפי סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת, המתייחסות לשלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית וכן לתמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור נגד מדינת ישראל.

העילה הראשונה - שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית דמוקרטית

3. בעניין טיבי נקבע, כי עילה זו מתייחסת לשלילת "המאפיינים הגרעיניים" המעצבים את הגדרת המינימום של חיות מדינת ישראל כמדינה יהודית שהם: זכותו של כל יהודי לעלות למדינת ישראל, בה יהוו היהודים רוב; עברית היא שפתה הרשמית המרכזית של המדינה; עיקר חגיה וסמליה של המדינה משקפים את תקומתו הלאומית של העם היהודי; מורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשתה הדתית והתרבותית.

א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש- עשרה נ' ח"כ טיבי, פ"ד נו(4) 1 (2003), 22.

4. פועל יוצא של האמור לעיל הינו שהראיות הנדרשות לפסילתה של רשימה או מועמד חייבות להתייחס באופן ישיר לשלילתם הקיצונית של מאפיינים אלה: חוק השבות, מעמדה של השפה העברית, נושא החגים והסמלים ומורשת ישראל.

העילה השנייה - תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור:

5. הפסיקה קבעה כי סעיף 7א(א) לחוק-יסוד: הכנסת קם רק כאשר הדברים אינם רק אמירות אקראיות אלא מהווים יעד שליט, דומיננטי, ברור, חד משמעי, מוכח וחוזר על עצמו ושיש בו באופן מפורש תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור.

6. השופט חשין הביע את עמדתו בהקשר הזה בדיונים של ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 וזו צוטטה בעניין טיבי:

"הכנסת צמצמה את המסגרת של הפסילה. זה לא סתם אם אתה תומך בטרור, אלא צריך להיות ארגון טרור, במאבק מזוין של ארגון טרור. כמובן שאם אתה תומך בחמאס או בג'יהאד האסלאמי אז פשיטא שזה כמובן ארגון טרור שיש לו מאבק מזוין וכאילו תמכת במאבק מזוין. אבל סתם מעשי טרור, סתם תשבחות או תמיכה במעשי טרור אינם נכנסים במסגרת הזאת של פסילה" (ישיבה מס' 363 מיום 31.12.2002, עמ' 602).

[...] תמיכה בארגון טרור לא מהווה עילת פסילה, וכי נדרש לבסס תמיכה במאבק מזוין של ארגון טרור כנגד ישראל (עמ' 602 לפרוטוקול). התמיכה צריכה להיות בדרך הטבע, יום יום ובארגון טרור ספציפי (עמ' 603 לפרוטוקול). השופט מ' חשין הציג את עמדתו לפיה על מנת למנוע אדם או רשימת מועמדים מלהשתתף בבחירות יש להראות שעילת הפסילה היא "דבר דומיננטי... שלילה מוחלטת של המדינה, גזענות מוחלטת, תמיכה בארגון טרור מוחלט כאילו שאני חבר חמאס... או חיזבאללה (עמ' 661 לפרוטוקול). בסופו של דבר, הציג השופט מ' חשין את עמדתו לפיה לאחר עיון במכלול החומר לא נראה כי בוססה בעניין זה שלילה מוחלטת של יהדות המדינה, או תמיכה מוחלטת במאבק מזוין (שם). השופט מ' חשין ציין כי "אני חושב שהדמוקרטיה הישראלית היא דמוקרטיה חזקה... אנחנו יכולים לסבול גם חריגים, ויהיו קיצוניים אפילו" (עמ' 661 לפרוטוקול). על רקע זה הגיע השופט מ' חשין למסקנה כי אין מקום למנוע את השתתפות ח"כ בשארה בבחירות לכנסת".

עניין טיבי, עמ' 27 ו-39 לפסק הדין.

הראיות הנדרשות להוכחה

7. הנשיא ברק הצביע בעניין טיבי על שישה מבחנים לפסילת רשימות ומועמדים, שנקבעו בפסיקה העליונה:

- א. פניה למטרותיה של רשימת המועמדים או המועמד. פניה זו הינה למאפיינים הדומיננטיים, הניצבים כמרכזיים בין השאיפות או הפעילויות ולא לדברים שהיו שוליים ואשר השלכתם על המכלול הרעיוני או הביצועי איננה משמעותית ורצינית. הכוונה הינה לתופעות המהוות יעד שליט.
 - ב. את מטרותיה הדומיננטיות והמרכזיות של הרשימה או של המועמד יש ללמוד מהצהרות מפורשות שיש בהן היגד ישיר וממסקנות מסתברות המשתמעות באופן חד משמעי.
 - ג. אין די במטרות בעלות אופי תיאורטי אלא יש להראות כי רשימת המועמדים או המועמד פועלת למען מימוש המטרות ולהפיכתן מרעיון להגשמתו. על כן נדרשת פעילות בשטח להוצאת מטרות הרשימה או המועמד מהכוח אל הפועל. פעילות זו צריכה להיות חוזרת ונשנית ואין די בפעילות ספורדית.
 - ד. יש לוודא כי הפעילות מגיעה כדי ביטוי חמור וקיצוני מבחינת עוצמתה.
 - ה. נדרשות ראיות שהינן משכנעות, ברורות וחד-משמעיות.
 - ו. עוד נדרשת מסה קריטית של ראיות המצדיקות את פסילת הרשימה או המועמד. לענין זה ראו: עניין טיבי, בעמ' 18 ו-43.
8. מבחני הראיות קובעים כי המקור המהימן והראשוני שיש לפנות אליו על מנת ללמוד על מטרותיה של רשימה הינו מצעה של המפלגה וכן תצהירי מועמדיה (עניין כהנא, בעמ' 188). היות ועל הראיות להיות ברורות, משכנעות וחד משמעיות מקורות אלה, הכוללים מצע המפלגה, מעשיה הברורים, החוזרים ונשנים בשטח, תצהירי מועמדיה ופעילותה הפרלמנטארית זוכים למשקל רציני, אמין ומהימן להבדיל מכתבות בכלי התקשורת או באתרי אינטרנט שאמינותם מוטלת בספק (עניין טיבי, בעמ' 61; פסקה 19 לפסק דינה של הנשיאה ביניש בעניין בלי"ד).
9. ההלכה הפסוקה קובעת עוד, כי גם בהתקיימותן של ראיות ברורות, משכנעות וחד משמעיות הן חייבות להוות "מסה קריטית" של ראיות כדי להצדיק את פסילת הרשימה.
- "אף בעניין זה אין להתעלם מן החומר הרב שהוגש לנו, עם זאת אין בו כדי לקיים את ה"מסה" הראייתית הקריטית הנדרשת בעניין זה".
- (עניין טיבי, בעמ' 43).

בעניין בל"ד ציינה הנשיאה ביניש :

"נקודת האיזון המתבקשת היא זו, כי רשימה או מועמד לא יורשו להעמיד עצמם לבחירה אך במקרים קיצוניים וחריגים, בהם ברור מעל לכל ספק כי מבקשים הם, כיסוד-מוסד בעשייתם או בערכים להם הם מטיפים, להביא לשלילת אופייה היהודי או הדמוקרטי של מדינת ישראל"

(עניין בל"ד, בעמ' 29).

תמצית הטיעונים של כתב התשובה

10. כתב תשובה זה יטען, כי בקשתו של ח"כ אקוניס הוגשה בחוסר ניקיון כפיים ועל כן אינה מצדיקה את עצם הדיון בה. הבקשה הנדונה מבקשת בעיקר לבסס את העילה בדבר התמיכה במאבק מזוין על השתתפותה של ח"כ זועבי במשט לעזה. בקשת הפסילה מתיימרת להתבסס על דו"ח ועדת טירקל, אשר חקר בין היתר את מעורבותם של נוסעים במשט, כולל את השתתפותם של אזרחים ישראלים. אולם בקשת הפסילה מעלימה מעיני ועדת הבחירות המרכזית את העובדה שדו"ח זה לא מצא דבר וחצי דבר מהדברים שח"כ אקוניס מייחס לח"כ זועבי. יתר על כן, דו"ח ועדת טירקל קובע קביעות ומגיע אל מסקנות הפוכות מאלו שח"כ אקוניס קובע בבקשתו ביחס לקבוצה שאליה השתייכה ח"כ זועבי במשט. בנוסף, ח"כ אקוניס מעלים מוועדת הבחירות המרכזית את החלטת היועץ המשפטי לממשלה בעניין השתתפות ח"כ זועבי במשט. ח"כ אקוניס גם מסתיר מוועדת הבחירות המרכזית את קביעתה של ועדת האתיקה בכנסת מיום 02.08.2011 בעניין השתתפותה במשט, נקבע שאין ראיות כלשהן המצביעות על מעורבותה של ח"כ זועבי במעשים לא חוקיים במשט. ח"כ אקוניס גם לא מציין בבקשת הפסילה דבר אודות החליכים המשפטיים בבית המשפט העליון, אותם יזמה ח"כ זועבי, כנגד החלטת הכנסת המגבילה את זכויותיה הפרלמנטריות כתוצאה מהשתתפותה במשט. בחליכים אלה הוציא בית המשפט העליון צו על תנאי והם תלויים ועומדים בפני הרכב מורחב של שבעה שופטים (בג"ץ 8148/10 ח"כ זועבי נ' הכנסת). בנוסף, ח"כ אקוניס לא מביא בפני חברי ועדת הבחירות המרכזית את עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה שהוצגה בפני בג"ץ בעניין העתירה התלויה בפני בית המשפט העליון אשר הוגשה על ידי ח"כ מיכאל בן ארי כנגד החלטת היועץ המשפטי לממשלה שלא להגיש כתב אישום נגד ח"כ זועבי בכל הקשור להשתתפותה במשט (בג"ץ 9733/11 ח"כ בן ארי נ' היועץ המשפטי לממשלה).

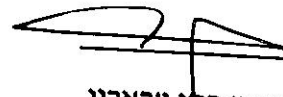
11. בנוסף, בקשתו של ח"כ אקוניס לא נשענת על ראיות העומדות במבחנים שנקבעו לעניין זה בהלכה הפסוקה, כמפורט לעיל. בקשת הפסילה, מתבססת בעיקר על ציטוטים בודדים מאתרי אינטרנט, שמרביתם אינם נכונים או מדויקים ואף אינם נתמכים בתצהירים מאמתים, ואין בהם כדי להוות ראיות ברורות, משכנעות וחד משמעיות.

12. גם אם נצא מהנחה לפיה הציטוטים הבודדים הנ"ל מהווים ראיות כדן, הרי שהם רחוקים מלהוות מסה קריטית רלוונטית כנדרש בהלכה הפסוקה. יצוין, כי משקלם של ציטוטים אלה הינו אפסי והוא מתאיין אל מול חומר הראיות הרב שהוגש בעניין טיבי ובעניין בל"ד, אשר גם לגביו פסק בית המשפט העליון כי אין בו די כדי להצדיק הפעלת הסמכות לפי ס' 7א לחוק-יסוד: הכנסת בשני המקרים.

13. בכל מקרה, הציטוטים הבודדים המופיעים בבקשת ח"כ אקוניס אינם מתייחסים כלל למאפיינים הגרעיניים המגדירים מדינה יהודית כפי שנקבע בהלכה הפסוקה ופורט לעיל. כך אף באשר להשתתפות במשט, שהיא הטענה העיקרית בבקשת ח"כ אקוניס, שאף בה אין כדי לבסס טענה של תמיכה במאבק מזוין של מדינת אויב או של ארגון טרור.

14. פירוט הטיעונים של כתב התשובה המפורט בתצהירה של ח"כ זועבי המצ"ב מהווה חלק בלתי נפרד מכתב תשובה זה.

עו"ד סאוסן זהר
ב"כ המשיבה

עו"ד חסן ג'בארין
ב"כ המשיבה